

A bírálóbizottság értékelése

A hiánypótló, több tudományág vizsgálati módszereit felhasználó disszertáció oly módon elemzi a magyar parasztság első világháború alatti történetét, hogy a korszakot sokrétű válságként fogja fel, következetesen kiemeli a hatalom és a társadalom közötti interakciók jelentőségét, és a különböző források egymásra reflektáló vizsgálatára törekedik. A logikusan felépített munka változatos nézőpontokból elemzi témáját, és rendkívül kiterjedt forrásfeltárássra épít, egyaránt felhasznál kormányzati és vármegyei hivatalos iratokat, személyes feljegyzéseket, visszaemlékezéseket és a sajtóanyagot. Nyelvezete világos, érvelése jól követhető, a forrásszövegek gyakori beszéltetésének köszönhetően sokszor élményszerű, ezért könyvvé átdolgozva szélesebb olvasóközönség megszólítására is alkalmas lehet.

A disszertáció újdonsága annak meggyőző leírása és értelmezése, hogy a világháború miként befolyásolta közvetlenül a parasztság életét, hogyan alakította át közösségi és lokális kapcsolatait. Bemutatja a háború hatására az erkölcsi normarendszerben és a kulturális reprezentációkban meginduló változásokat, rámutat a katonai és a civil szféra érintkezési pontjaira. Feltárja és elemzi a mezőgazdasági termelők és a fogyasztók közötti törésvonalakat, a termelés rendjébe történő állami beavatkozás szükségszerűen diszfunkcionális hatásait, a fekete piacnak a rendies társadalmi struktúrákra való ráépülését, a rekvirálásokkal szemben kialakuló helyi ellenállást, az éhséglázadásokat, a népi vallásosság változásait, valamint az egységes paraszti érdekképviselést, a társadalmi kohéziós erő hiányának következményeit. Feltárja továbbá a morális pánik jelenségét az orosz hadifoglyokkal viszonyt folytató nők, illetve a polgári fogyasztási mintákat követni kezdő parasztok kapcsán.

A disszertáció ugyanakkor nem minden részterületen nyújt átfogó, a legfrissebb munkákra is kiterjedő szakirodalmi áttekintést, ami a szerző számára megnehezítette saját eredményeinek elhatárolását. Egyes példái a társadalmi-gazdasági kontextus hiánya miatt esetlegesnek tűnnek. A felhasznált társadalmi kategóriák tartalmának és egymáshoz való viszonyának megfelelő tisztázása elmaradt, így nem mindig érzékelhető a paraszti társadalom heterogenitása. A jelenségek értelmezéséhez hasznos lehetett volna az időben 1918 őszén túlnyúló kitekintés, amit a jelölt a védés során, a bizottság kérdésére adott válaszában meggyőző módon meg is tett. A bizottság javasolja, hogy megjelenés esetén a szerző egészítse ki a szöveget egy összegző, az eredményeket tágabb historiográfiai perspektívában értékelő, a következtetéseket levonó fejezettel, a részelemzéseket egy történeti dinamikus képben összefoglalva.